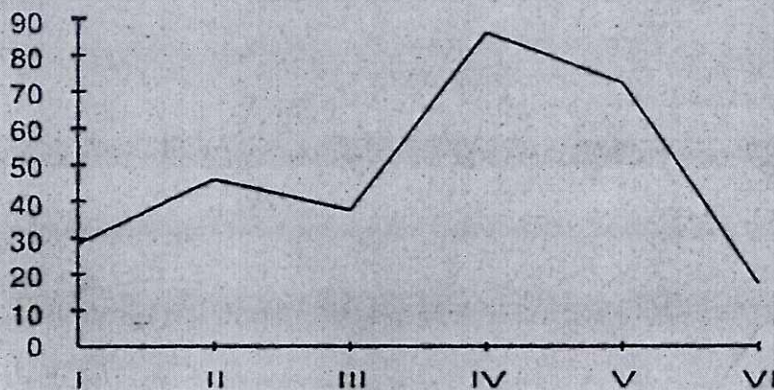

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

АНТИИНФЛАТОРНА ПРОГРАМА
ANTIINFLATION PROGRAMME

Skopje, april, 1992

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

АНТИИНФЛАТОРНА ПРОГРАМА

Скопје, април 1992 година

Антиинфлаторната програма беше прифатена од Парламентот на Република Македонија на 26 април 1992 година со едновременно воведување на новата валута денар.

Програмата беше подготвена од: Др. Михаил Петковски, Економски факултет Скопје, Др. Гоце Петрески, Министер за развој во Владата на Македонија и Мр. Трајко Славески, Економски факултет Скопје. Документацијата и статистичката основа беа подготвени од Министерството за развој на Република Македонија.

АНТИИНФЛАТОРНА ПРОГРАМА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Не е спорно дека најитна задача на македонската макроекономска политика е елиминирањето на растечката хиперинфлација која според сите критериуми започна во месец февруари оваа година (месечна стапка на инфлација од околу 50%). Штетните последици од хиперинфлацијата се добро познати и главно се рефлектираат преку стопирањето на било какво рационално производство, од една, и преку изразито неповолните социјално -дистрибутивни ефекти, од друга страна. Од тие причини, борбата против хиперинфлацијата нема алтернатива.

Постојат повеќе причинители или шокови кои се идентификувани како главни генератори на хиперинфлацијата. Во нашиот случај, присутна е комбинација на повеќе такви причинители:

- а) Финансирање на огромниот федерален фискален дефицит со монетарна емисија;
- б) Дезинтеграцијата на југословенскиот економски простор, со сите трошоци кои произлегуваат од неа;
- в) Остриот пад на општествениот производ;
- г) Економските блокади на кои е изложена Република Македонија во врска со претходните фактори;
- д) Јакнење на инфлаторните очекувања, кои се трансформираат во самогенерирани поттикнувач на хиперинфлацијата.

1. ОСНОВНИ ДИЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАЊЕТО НА ПРОГРАМАТА

При дизајнирањето на антиинфлаторните програми, се поставуваат три основни дилеми:

- а) Дали да се избере стратегија на постепено (градуелно) соборување на инфлацијата, или да се оди на нејзино нагло елиминирање, што подразбира т.н. "шок" третман. Со оглед на височината на инфлацијата, меѓу економистите постои консензус дека хиперинфлацијата може да биде соборена само по пат на "шок" терапија;
- б) Втората дилема, се однесува на тоа дали антиинфлаторната програма да биде со хетеродоксен или ортодоксен профил. Хетеродоксните програми, покрај мерките карактеристични за ортодоксните програми (монетарни и фискални рестрикции), ја вклучуваат во себе и т.н. политика на доходот (контрола или

замрзнување на сите или некои цени, како и контрола или замрзнување на платите на сите, или на одделни групи вработени). Со оглед на неразвиеноста и слабиот квалитет на одделни видови пазари во Македонија, сметаме дека поадекватен би бил хетеродоксниот пристап. Поради јаката инерциона компонента на хиперинфлацијата, хетеродоксната програма би го реализирала соборувањето на хиперинфлацијата со помали трошоци во поглед на опаѓањето на аутпутот и на вработеноста;

- в) Третата дилема се јавува околу изборот на т.н. номинални сидра на кои треба да се потпира програмата. Постојат програми¹⁾ кои се потпираат на само едно номинално сидро, при што главен кандидат за таа улога е фиксираниот девизен курс. Со оглед на тоа што во оваа програма, поради причините кои подолу ги објаснуваме, курсот има само секундарно значење, а и поради големите ограничувања со кои се соочува реализацијата на овој стабилизационен пакет (види т. II/3), Програмата предвидува употреба на поголем број номинални сидра. Употребата на повеќе номинални сидра (монетарната политика, фискалната политика и политиката на доходот) ја покажува детерминираноста и решителноста на економската политика на повеќе фронтови да и се спротивстават на инфлацијата. Слаба страна на ваквиот пристап е потребата одеднаш да се координираат и заемно да се усогласат големиот број елементи на Програмата.

II. ИНСТРУМЕНТИ НА АНТИИНФЛАТОРНАТА ПРОГРАМА

На секоја стабилизациона програма и стојат на располагање стандардните инструменти на макроекономската политика: монетарната политика, фискалната политика, политиката на девизниот курс и политиката на доходот.

1. Монетарната политика

Ризик за монетарната политика и за нејзиното рестриктивно дефинирање претставува замената на паричната единица, односно почетниот обем на парична маса што ќе се воспостави со замената.

Монетарната политика по природата на нештата би требала да биде рестриктивно ориентирана. Обично девизниот курс се препорачува како главен номинален таргет за монетарната политика во услови на дезинфлација, што во нашите услови, за

¹⁾ На пример програмата на СИС донесена во декември 1989 година

жал не претставува можен пристап. Од тие причини рестриктивниот карактер на монетарната политика се однесува на клучните монетарни агрегати $M1$ и нето домашната актива на банките. Тие би требало да растат под нивото на порастот на цените. Бидејќи побарувачката на пари во услови на хиперинфлација е изразито нестабилна и тешко предвидлива, веројатно ќе се појават проблеми при пречишувањето и контролата на споменатите монетарни агрегати. Од тие причини многу битен номинален индикатор би можел да биде растежот на кредитите, и тоа како на кредитите на деловните банки, така и на кредитите на Народната банка на Македонија. Растежот на кредитите на деловните банки треба да ја следи таквата динамика. Заради создавање на доверба во новата валута и заради намалување на одливот на домашните во странски пари, потребно е да се воведат реално позитивни каматни стапки, кои ќе се движат од 5% за тримесечни депозити, до 12% на депозити орочени од три или повеќе години.

Рестриктивниот приод во монетарната политика треба да обезбеди и акумулација на девизни резерви бидејќи повеќе нема да постојат големи вишоци на домашни парични средства кои би се конвертирале во странски валути.

2. Фискалната политика

Почетна претпоставка при определувањето на нивото на буџетската потрошувачка, е во неа да не бидат вклучени обврските за финансирање врз основа на јавниот долг (девизните штедни влогови, санацијата на банките и надворешниот долг).

Иако навидум републичкиот буџет главно е во состојба на рамнотежа, постојат индикации дека де факто е присутен дефицит заради временското несовпаѓање на приливот на приходите и извршувањето на расходите. Меѓу другото, ова е резултат и на познатиот ефект на еродирање на реалната вредност на фискалните приходи во услови на хиперинфлација т.н. Танзи ефект. Исто така, регистрирани се дефицити во повеќе области, како што се: здравството, пензиското осигурување и сл. Новите расходи кои ќе се наметнат како потреба што треба да се финансира од буџетот (пр. одбраната), треба да бидат вградени во рамката на буџетската потрошувачка што се предвидува со Програмава. Поради сето наведено, а и заради манифестирање на решителноста во борбата против инфлацијата, сметаме дека уделот на јавната потрошувачка би требало да се намали на ниво од 35% од општествениот производ, што подразбира реален пад на јавната потрошувачка за 23%, а на буџетските приходи од околу 27%. Евентуалното соборување на хиперинфлацијата ќе предизвика спротивен, позитивен ефект врз реалната вредност на фискалните приходи, т.н. спротивен Танзи ефект. Редуцирањето на јавната потрошувачка главно би можело да се изврши преку извесно стеснување на преголемиот удел на субвенциите во републичкиот буџет, кои сега достигнуваат до една третина од буџетот.

Доколку во склопот на целокупната антиинфлаторна програма не биде извршено адекватно фискално приспособување монетарната политика би требало да биде премногу рестриktivна, и не ќе може сама да го понесе товарот на стабилизацијата, истовремено предизвикувајќи нетолерантно висока контракција на производството и вработеноста.

Заради зголемување на девизните резерви и намалување на одливот на девизни средства, за секое патување во странство (освен на просторот на некогашната Југославија) се воведува излезна девизна такса за износ од 30 германски марки. Оваа мерка се практикува во повеќе земји. Наведенава мерка е од привремен карактер.

3. Девизниот курс

Во речиси сите хиперинфлации во минатото, како и во најновите обиди за стабилизација од висока инфлација, фиксирањето на девизниот курс претставува клучен елемент на брзата стабилизација. Во нашиов случај девизниот курс не може да игра улога на централно номинално сидро, поради акутната девизна криза и многу големата разлика помеѓу званичниот и илегалниот курс (според кој инаку се одвива мнозинството трансакции во економијата). Покрај тоа поради безначајното ниво на девизните резерви, централната банка не може да го брани и одржува саканото ниво на курсот. Во такви услови, единствено решение е создавање на слободен пазар на девизи на кој непречено би се одвивале трансакциите според односите на понудата и побарувачката. Модификацијата на ова решение е дуалниот курс при кој фиксниот курс би важел за отплата на долгот кон странство и за битниот увоз (на пр. нафта и лекови во нашиот случај), додека сите останати, т.е. поголемиот број трансакции би се одвивале по слободно флукуирачки курс.

Со оглед на тоа што на многу кус рок не е можно да се организира работење на девизен пазар, а и поради крајно неповолната состојба со девизниот прилив, сметаме дека постојниот званичен курс треба да се приближи до пазарниот и да се утврди на нивото од 360 единици за една германска марка. Ваквото ниво на курсот се одредува и заради тоа што на самиот почеток на спроведувањето на Програмата може да се очекува значителен пораст на општото ниво на цените, меѓу другото и заради корекциите на ценовните паритети предвидени во овој стабилизационен пакет. При непроменет курс овие поместувања на цените ќе бараат брзо приспособување на курсот, што може набрзо да ја дискредитира антиинфлаторната програма. Затоа со промената на курсот од 200 на 360 парични единици се антиципираат наведените зголемувања.

Кредибилноста и на вака определениот курс не може да биде ниту трајна ниту голема, бидејќи централната банка не е во состојба да продава девизи според

него. Во таа смисла, потребно е заради создавање на адекватни девизни резерви кои би го потпреле фиксираниот званичен курс, да се обезбеди финансиска поддршка од странство во износ од најмалку 200 милиони долари. Финансиската поддршка на Програмата е апсолутно неопходна, не само поради кредибилитетот на курсот, туку и заради санирањето на состојбата во платниот биланс и заради увозот на определени дефицитарни прехранбени производи, кој во почетната деликатна фаза на спроведувањето на Програмата ќе биде неопходен заради координирање со политиката на доходот и добивање на широка политичка поддршка од страна на јавноста за реализирање на Програмата.

4. Политиката на доходите

Политиката на доходот е неопходна, меѓу другото, заради ригидноста на цените, инерцијалната компонента на инфлаторниот тренд и пресекување на инфлаторните очекувања. Исто така, со политиката на доходот треба да се обезбеди минимизирање на трошоците на дезинфлацијата, односно да се ублажи падот на производството и на вработеноста. Политиката на доходот содржи две компоненти: контрола на цените и контрола на платите, и се применува привремено.

4.1. Политиката на цените

Се порамнуваат ценовните паритети кај контролираните цени. Во овие сектори цените се определуваат на ниво кое обезбедува зголемена понуда од домашно производство и увоз. По извршените корекции овие цени се замрзнуваат за период до шест месеци. Станува збор за основните прехранбени производи и производите и услугите во јавниот сектор. Цените на сите останати производи и услуги се формираат слободно. Не се оди на комплетно замрзнување на цените поради тоа што стопанството се наоѓа во фаза на транзиција кон пазарно стопанство, и што таквата практика би довела до драстично опаѓање на производството кое покажува тенденциски пад во последните десетина години. Доколку монополските претпријатија ја искористуваат својата положба на пазарот, треба да се воведат специјални ценовни контроли за нивните производи или услуги ²⁾.

²⁾ Нивоата на цените се дадени во анекс

4.2. Контрола на платите

Сите плати се замрзнуваат на исплатеното ниво од март 1992 година. Нивото на исплатени индивидуални плати во стопанството може да се зголеми за 30%, освен во земјоделството и градежништвото кои можат да се зголемат за 35%, додека минималните плати се формираат на нивото содржано во општествениот договор³⁾. Платите чиј раст беше ограничен со постојната законска регулатива за платите освен во електростопанството се замрзнуваат на нивото на исплатените плати во месец март зголемени за 25%.

За месеците за кои платите се исплатени се забрануваат ретроактивни исплати, односно корекции. Исплатите на ретроактивни корекции во случаите каде биле исплатени плати за месец март не влегуваат во основницата за наредните месеци.

Се укинуваат сите непарични лични примања.

Потребно е да се преземат и мерки за редуцирање на патувањата во странство од вработените во јавниот сектор.

Примената на овие мерки се предвидува за период од најмногу шест месеци. Заради деликатниот премин од замрзнати кон слободни цени, се предвидува втора фаза од политиката на платите. Во таа фаза би се дозволила парцијална индексација на платите, која би се спроведувала во процент од месечната инфлација, определен од Владата за секој месец поединечно. Зголемувањата на платите над тој процент нема да бидат забранети, туку ќе подлежат на остри прогресивни оданочувања.

Категоријата "други лични примања" би се ограничила на ниво од дозволе-ниот процент од просечни плати на стопанството за февруари-април оваа година утврдено со Закон.

ПОСЛОВНИ ОГРАНИЧУВАЊА И НЕКОИ МОЖНИ СЛАБОСТИ ПРИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ПРОГРАМАТА

Предложената програма ќе се спроведува под многу сериозни ограничувања кои објективно можат да го компликуваат и загрозат нејзиното спроведување. Како главни ограничувања можат да се посочат:

а) неповолната платно-билансна позиција

Искуството на речиси сите програми за борба против хиперинфлацијата ни покажува дека одржувањето на солидна платно-билансна позиција е неопходно за да се обезбеди кредибилитет на Програмата. Влошувањето на платниот биланс бара чести и

³⁾ Потпишан од Владата на Република Македонија, Стопанската комора на Македонија и Советот на Сојузот на Синдикатите на Македонија.

обилни девалвации на националната валута кои делуваат инфлаторно и ги дискредитираат напорите за редуширање на инфлацијата. Сигурно не е случајно што во сите успешни антиинфлаторни обиди (од Австрија во 1923 година, преку Израел во 1985 година, до Полска во 1990 година), стабилизациониот пакет бил придружен со екстерна финансиска поддршка.

Платнобилансната позиција на Македонија е неповолна, а особено е критична ситуацијата во девизниот биланс кој покажува дека ефективниот девизен прилив изнесува само 15 до 20% од вкупниот извоз. Барем на почетокот на Програмата, не можеме да сметаме на екстерна финансиска поддршка, а останува да се види дали домашните мерки за платнобилансно приспособување (монетарните и фискалните рестрикции, како и девалвацијата) ќе бидат доволни да го релативизираат платнобилансниот проблем;

б) изразито ниското ниво на девизните резерви

Девизните резерви на Македонија се безначајни, така што тие не можат да бидат фактор ни за привремено амортизирање на платнобилансни тешкотии. Тие не можат да помогнат, ниту да го намалат ограничувањето под в), односно недоволната понуда на домашниот пазар;

в) недоволната понуда и нискиот степен на конкуренција на домашниот пазар

Недоволната понуда на македонскиот пазар, која делува проинфлаторно, е резултат на големиот пад на општествениот производ и на наглата дезинтеграција на југословенскиот пазар. Заради обезбедување поволна клима за остварување на Програмата, битно е на самиот почеток, од стоките резерви и преку интервентен увоз, да се обезбеди задоволителна понуда на виталните прехранбени производи, чии цени ќе бидат замрзнати по извршените корекции. Потенцијално поволен фактор на страната на понудата можат да бидат акумулираните залихи, кои претпријатијата, кога ќе удрат на бариерата на намалената побарувачка и на зголемената неликвидност, ќе бидат принудени да ги пуштат на пазарот, и

г) непостоењето средства за ублажување на социјалните последици од спроведувањето на Програмата

Со оглед на напрегнатата јавна потрошувачка, не е реално да се очекува ангажирање на значителни средства за ублажување на неповолните социјални последици од неизбежно рестриктивниот карактер на дезинфлацијата. Од тие причини, во Програмата се настојува, пред се преку политиката на доходот, да се минимизираат, колку што е тоа можно, трошоците за соборување на хиперинфлацијата.

Извесни компликации во реализацијата на пакетот можат да настанат и доколку почетната фаза на стабилизацијата биде успешна, односно ако дојде до нагло

паѓање на инфлацијата. На страната на монетарната политика, тоа ќе има за последица зголемување на побарувачката за пари. Зголемената побарувачка за пари дозволува порелаксиран курс на монетарната политика, кој ако е добро дозиран, може да му помогне на стопанството без да ги компромитира почетните успеси во борбата против инфлацијата.

На страната на фискалната политика, падот на инфлацијата ќе резултира во зголемување на релативниот удел на јавната потрошувачка во општествениот производ, односно до вишок на приходите над расходите. Притоа, расходите не треба промптно да се зголемат следејќи ги автоматски приходите, туку вишокот на приходите треба временски да се димензионира на оптимален начин.

Поради својата флексибилност, монетарната политика е најпогоден инструмент за брзо реагирање во случај на непредвидени настани. Барем во раната фаза на Програмата (3 до 6 месеци) не е пожелна промена на курсот, а фискалната политика не може бргу и често да ја менува својата насока.

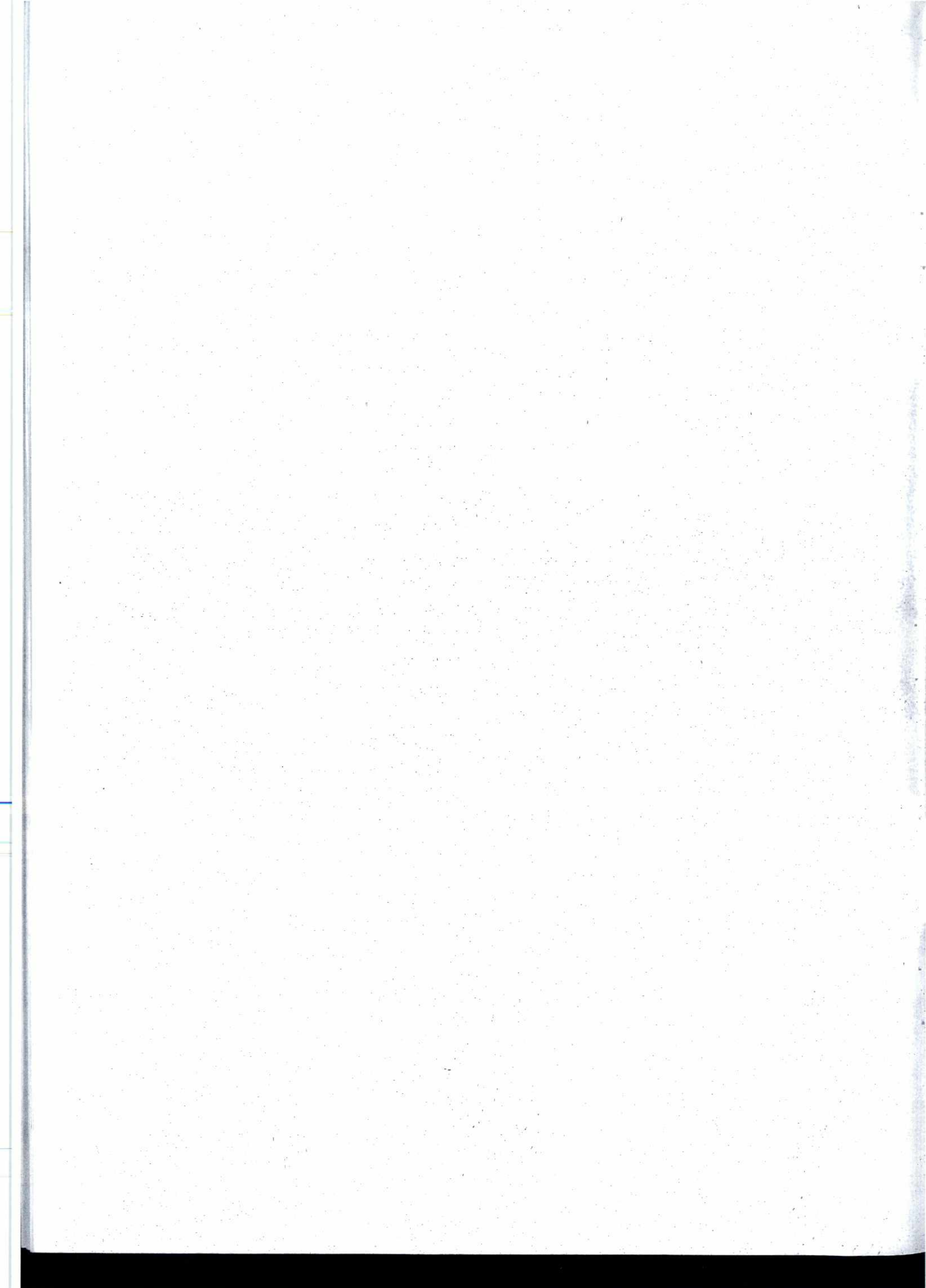
IV. СЛЕДЕЊЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата и нејзиниот успех ќе бидат постојано набљудувани, но критични ќе бидат неколку фази. Првата фаза е еден месец од почнувањето на спроведување на Програмата, кога се очекува највисок месечен пораст на цените. Во втората фаза (3 месеци од почетокот) треба да дојде, особено во третиот месец, до значително смирување на цените, што ќе биде конзистентно со политиката на доходот односно со замрзнатите цени и плати. Во третата фаза (6 месеци од почетокот), треба да дојде до стабилизација на цените на месечно ниво од најмногу 4 до 5%. Доколку инфлацијата остане под контрола и во четвртата фаза (1 година од почетокот), тогаш може да се каже дека стабилизациониот напор има добри изгледи да биде успешно реализиран.

Притоа треба да се имаат предвид два факта. Прво, дека при контролирањето на успехот на Програмата не треба да се следи само статистичкиот пораст на цените, туку и да се гледа дали има недостаток на определени витални производи и нивно интензивно циркулирање на црните пазари, што е знак на потисната (скриена инфлација), и второ, дека е потребно да биде постигната ускладеност помеѓу внатрешната и надворешната рамнотежа, бидејќи е јасно дека не е одржливо она ниво на инфлацијата кое е остварено во услови на влошување на платниот биланс.

П Р И Л О Г

- извадок од документацијата -

Табела 1.

ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЛИ

(во милиони денари, по тековни цени)¹⁾

	1991	1992	Промену во %	
			Номинални	Реални
1. Општествен производ	95.600.0	788.300.0	724.6	-14.0
2. Национален доход	85.100.0	701.700.0	724.6	-14.0
3. Средства за лична потрошувачка	51.620.0	396.000.0	667.1	-20.0
Исплатени лични доходи				
(во маса)	30.550.0	234.330.0	667.0	-20.0
4. Инвестиции во основни средства	16.500.0	134.800.0	717.0	-14.8
5. Јавна потрошувачка	37.469.0	275.900.0	636.3	-23.2
-буџети 2)	23.407.0	164.060.0	600.9	-26.9
-социјални фондови	14.062.0	111.840.0	695.3	-17.1
6. Надворешно трговска размена ³⁾				
(во милиони долари)				
Извоз на стоки и услуги	1.240.0	1.637.0		
-извоз на стоки	1.150.0	1.564.0		
Увоз на стоки и услуги	1.405.0	1.687.0		
-увоз на стоки	1.375.0	1.626.0		
7. Дефлатор на општествен производ во %	101.5	858.8		

1) Денарот е валутна единица во Република Македонија воведена на 26 април 1992 година (1 \$ = 580 ден.)

2) Содржани се и приходите од СИЗ - те остварени во периодот I - VI. 1991 година и вкупните приходи остварени преку вонбуџетските сметки.

3) Податоците базираат врз оценки и по години се неспоредливи поради што не е можно да се изведат и стапки на промени. Податоците за размената во 1991 година објавени од СЗС, се зголемени за извозот и увозот на производи извршен преку царинарниците во Република Словенија и Република Хрватска по 17.10. истата година. Податоците, пак за 1992 година, покрај размената со Хрватска и Словенија кои се содржани за цела година, за периодот од мај до декември ја содржат и размената што ќе се оствари и со другите републики - држави од поранешна Југославија.

Табела 2.

ОПШТЕСТВЕН ПРОИЗВОД ПО СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ
(по цени 1991 година)

	Стапки на промени			Структура во %		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992
<u>Вкупно стопанство</u>	<u>-10.0</u>	<u>-13.4</u>	<u>-14.0</u>	<u>100.0</u>	<u>100.0</u>	<u>100.0</u>
Индустрија	-8.0	-20.0	-15.0	42.7	39.4	39.0
Земјоделство	-10.2	18.6	1.0	11.5	15.7	18.5
Шумарство	-9.4	1.5	2.0	0.7	0.8	1.0
Водостопанство	-3.7	8.1	1.0	0.5	0.7	0.8
Градежништво	-8.1	-23.5	-20.0	8.6	7.6	7.0
Сообраќај	-15.1	-20.0	-12.0	5.5	5.1	5.2
Трговија	-13.1	-16.0	-25.0	21.3	20.7	18.0
Угостителство и туризам	-1.8	-15.0	-20.0	2.6	2.5	2.4
Занаетчиство	-2.3	3.0	-2.0	2.3	2.8	3.1
Комунално стопанство	-17.1	1.0	1.0	1.4	1.7	2.0
Други производни дејности	-12.1	-7.0	-14.0	2.9	3.0	3.0

Табела 3.

НАМЕНСКА УПОТРЕБА НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ПРОИЗВОД

(во милиони денари, по тековни цени)

	оцена			структура во%		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992
Општествен производ од тоа за :	55,071.0	95,600.0	788,300.0	100.0	100.0	100.0
Лична потрошувачка	28,540.0	51,620.0	396,000.0	51.8	54.0	50.2
Инвестиции во основни средства	8,885.0	16,500.0 ¹⁾	134,800.0	16.1	17.2	17.2
Материјални расходи во јавна и друга потрошувачка	2,514.0	5,162.0	36,170.0	4.6	5.4	4.6
- Општествени дејности и социјални фондови ²⁾	1,371.0	2,740.0	19,200.0	2.5	2.9	2.4
- Државна управа	358.0	752.0	5,270.0	0.7	0.8	0.7
- Друга потрошувачка ³⁾	785.0	1,670.0	11,700.0	1.4	1.7	1.5
Вложувања во обртни средства (прираст на залихи) ⁴⁾	16,597.0	29,594.0	244,400.0	30.1	31.0	31.0
Друго (Салдо од платниот биланс, статистички грешки, дубиози, разлики во цени и слично)	-1,465.0	-7,276.0	-23,070.0	-2.6	-7.6	-2.9

1) Оценети податоци

2) Содржани се материјалните расходи во општествените дејности и социјалните фондови како и во организациите од спортот и СИЗ-те од општествените дејности.

3) Ги опфаќа непроектните дејности (банкарство, осигурување, комори, ОПО, општествени организации, СИЗ од материјално производство, СИЗ од станбено-комунална дејност, месни заедници и слично).

4) Изработени според методологијата на Министерството за развој - сектор за биланси.

Табела 4.

ГЛОБАЛНА РАСПРЕДЕЛБА НА ЈАВНАТА ПОТРОШУВАЧКА

(во милиони денари, по тековни цени)

	1991	1992	промени во %	
			Номинални	Реални
Јавна потрошувачка од тоа за:	37,469.0	275,900.0	636.3	-23.2
1. Буџети ¹⁾	23,407.0	164,060.0	600.9	-26.9
- Републички буџет ¹⁾	23,104.0	161,940.0	600.9	-26.9
- општински буџети	303.0	2,120.0	600.9	-26.9
2. Фондови	14,062.0	111,840.0	695.3	-17.1
- пензиско-инвалидско осигурување	8,850.0	75,310.0	751.0	-11.3
- здравствено осигурување	4,834.0	33,880.0	600.9	-26.9
- вработување	378.0	2,650.0	600.9	-26.9
3. Учество на јавната потрошувачка во општествениот производ	39.2	35.0		4.2поени
- буџети	24.5	20.8		3.7поени
- социјални фондови	14.7	14.2		0.5поени

1) Содржани се и приходите на СИЗ -те во периодот I - VI 1991 година и вкупните средства остварени преку вонбуџетските сметки и тоа по основ на надоместоци од цената на одделни производи, од основниот данок на промет и од царините и другите увозни давачки.

Табела 5

ДВИЖЕЊЕ НА ЦЕНИТЕ НА МАЛО

(индекси на база претходна година = 100)

	1991		1992	
	месечен пораст	нов кумулативен пораст	месечен пораст	нов кумулативен пораст
Јануари	105.7	105.7	126.2	126.2
Февруари	109.7	115.9	149.1	188.2
Март	101.6	117.8	137.6	258.9
Април	103.5	121.9	150.0	388.4
Мај	111.8	136.3	145.0	563.1
Јуни	113.3	154.5	108.0	608.1
Јули	104.9	162.0	103.0	626.4
Август	108.8	176.2	100.0	626.4
Септември	114.7	202.2	104.5	654.6
Октомври	116.2	235.0	104.5	684.0
Ноември	120.9	284.1	104.5	714.8
Декември	116.0	329.7	104.5	747.0
Просечен годишен пораст (I - XII / I - XII)		858.8%		
Нов пораст (XII / XII)		647.0%	18.3%	
Нов пораст, јануари - март		158.9%	37.3%	
Нов пораст, јануари - април		288.4%	40.4%	
Нов пораст, мај - јули		61.3%	17.3%	
Нов пораст, мај - декември		92.3%	8.5%	

Табела 6

БИЛАНС НА ПЛАЌАЊАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО СТРАНСТВО¹⁾

(во милиони долари)

	1992		
	I - IV	V - XII	I - XII
ВКУПЕН ДЕВИЗЕН ПРИХОД	370.0	1,194.0	1,564.0
Извоз на стоки	330.0	1,070.0	1,400.0
Приходи од услуги ²⁾	15.0	58.0	73.0
Дознаки	25.0	66.0	91.0
Наплатени камати	0.0	0.0	0.0
ВКУПЕН ДЕВИЗЕН РАСХОД	400.0	1,226.0	1,626.0
Увоз на стоки	368.0	1,079.0	1,447.0
Репродукција	268.0	889.0	1,157.0
- енергетски сировини	50.0	107.0	157.0
- останати сировини и репроматер.	218.0	782.0	1,000.0
Опрема	20.0	30.0	50.0
Производи за широка потрошувачка	80.0	160.0	240.0
Расходи за услуги ²⁾	10.0	51.0	61.0
Подигната ефективна	20.0	51.0	71.0
Платени камати ³⁾	2.0	45.0	47.0
САЛДО НА ТЕКОВНИТЕ ТРАНСАКЦИИ СО СТРАНСТВО	-30.0	-32.0	-62.0
Користени странски кредити	0.0	42.0	42.0
- Финансиски кредити	0.0	27.0	27.0
- Кредити за опрема	0.0	10.0	10.0
- Кредити за репродукција	0.0	5.0	5.0
- Други кредити	0.0	0.0	0.0
Отплата по главница на долгот ³⁾	3.0	72.0	75.0
Краткорочни кредити (нето)	0.0	0.0	0.0
Дадени кредити во странство	0.0	0.0	0.0
Наплати по кредити	0.0	0.0	0.0
САЛДО ОД КРЕДИТНО - ФИНАНСИСКИТЕ ТРАНСАКЦИИ СО СТРАНСТВО	-3.0	-30.0	-33.0
САЛДО ОД ВКУПНИТЕ ТРАНСАКЦИИ СО СТРАНСТВО	-33.0	-62.0	-95.0

1) Заедно со набавките и испораките со републиките од поранешна Југославија, при што во првите четири месеци се однесува само за Република Словенија и Република Хрватска, а за мај-декември за сите републики. Без приливот и одливот за облагородување на стоки.

2) Доколку не се спроведе обврската од Федерацијата која се однесува на преземените обврски по определени странски кредити и за задолжување на НБЈ во странство за сметка на Федерацијата во 1990 година ("Сл.лист на СФРЈ", 83/89), каматите ќе се зголемат за 11.9 мил.долари, а отплатите по главницата за 9.9 мил. долари, а доколку продолжи мирувањето на обврските по Париската спогодба, главницата на долгот ќе се намали за 14 мил. долари.

Табела 7

ДЕФИЦИТИ ВО СТОПАНСТВОТО И ДРУГИТЕ ПРАВНИ ЛИЦА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
(во мил.денари, по тековни цени)

	1991	% на учество во општ. произ.
I. Дефицити од работењето на правните лица во Републиката	18,545.0	19.4
1. Дефицити во стопанството	7,553.0	7.9
- загуби од тековно работење	4,824.0	5.0
- непокриени загуби од претходните години	2,729.0	2.9
2. Дефицити од општествените дејности	363.0	0.4
- загуби од тековно работење	251.0	0.3
- непокриени загуби од претходните години	112.0	0.1
3. Дефицити во социјалните фондови	2,877.0	3.0
- пензиско-инвалидско осигурување	1,085.0	1.1
- здравствено осигурување	1,735.0	1.8
- вработување	57.0	0.1
4. Дефицити во буџетите	3,506.0	3.7
- Републички буџет (јануарски промет '92)	3,456.0	3.6
- општински буџети (позајмици и сл.)	50.0	0.1
5. Дефицити и дубиози во банките	4,246.0	4.4
- ненаплативи побарувања	4,246.0	4.4
II. Курсни разлики по девизните штедни влогови на населението кај НБЈ (јавен долг)	43,515.0	2) 45.5
III. Дефицити од вкупните трансакции со странство (оцена)	13,590.0	3) 14.2
IV. Побарувачко салдо од меѓусебните односи (краткорочни) со другите републики во СФРЈ	10,272.0	10.7

1) Намалени за искажаните загуби кај организациите од здравствената дејност.

2) Пресметката е направена со оценет просечен курс во текот на 1991 година 1 \$ = 45 динари. Доколку пресметките се направат според званичниот курс на НБМ од 14.04.1992 год кога 1 \$ = 328.49 динари, јавниот долг би изнесувал 317.7 млд. динари, а сметано со курсот на "црно" од 14.04.1992 година 1 \$ = 745.0 динари, јавниот долг би изнесувал дури 720.4 млд. динари.

3) Сметано по оценет просечен курс во текот на 1991 година 1 \$ = 45 динари.

ОСТВАРЕНИ ДВИЖЕЊА КАЈ ЛИЧНИТЕ ДОХОДИ, СОЦИЈАЛНИТЕ ПРИМАЊА И
ЈАВНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	1991 - месечно						1992 - месечно		
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
1. Исплатени лични доходи кај правните лица									
- Износи во мил. денари	2,421.0	2,450.0	2,707.0	2,759.0	3,528.0	5,318.0	5,084.0	5,389.0	8,660.0
- Номинални индекси (претходен месец=100,0)	108.4	101.2	110.5	101.9	127.9	150.7	95.6	106.0	160.7
- Реални стапки ¹⁾	5.8	-5.2	-3.3	-12.2	7.3	28.5	-24.8	-29.4	11.5
2. Исплатени други лични при- мања на вработените ²⁾									
- Износи во мил. денари	591.0	449.0	598.0	861.0	634.0	1,208.0	1,046.0	1,200.0	2,355.0
- Номинални индекси (претходен месец=100,0)		76.0	133.2	144.0	73.6	190.5	86.6	114.7	196.3
- Реални стапки ¹⁾		-29.8	16.5	24.0	-38.2	62.4	-32.0	-23.6	36.2
3. Исплатени социјални примања на населението ³⁾									
- Износи во мил. денари	1,283.0	919.0	941.0	1,087.0	877.0	2,610.0	1,363.0	1,280.0	3,496.0
- Номинални индекси (претходен месец=100,0)		71.6	102.3	115.5	80.7	297.7	52.2	93.9	273.1
- Реални стапки ¹⁾		-33.0	-10.5	-0.5	-32.2	153.8	-59.0	-37.5	89.5

--- продолжува ---

1) Реалните стапки се изведени врз движењата на трошоците за живот

2) Ги содржи исплатите на надоместоците за работа по посебни договори, останати надоместоци за работа (дневници и трошоци за превоз за службени патувања во земјата, теренски додатоци, надоместоци за превоз на работници и др.) останати примања по основ на права од работен однос (исхрана на работници-делот во пари, регрес за годишен одмор и др.), исплатите на населението по основ на осигурување, згодитоци од игри на среќа и надоместоците по основ на национализиран имот, закупнина, продадени стоки преку комисиони, продавници и др.

3) Ги содржи исплатите на пензиите, надоместоците за телесно оштетување, детски додатоци, примањата на невработените лица, социјалните помошти, надоместоците за сместување на деца во семејство и други.

--- продолжение од претходната страна ---

Табела 8 / 2

	1991 - месечно						1992 - месечно		
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
4. Наплатени приходи за јавна потрошувачка									
- Износи во мил. денари	2,715.0	2,384.0	2,894.0	3,799.0	4,742.0	7,003.0	7,032.0	8,455.0	11,809.0
- Номинални индекси (претходен месец=100,0)	118.2	87.8	121.4	131.3	124.8	147.7	100.4	120.2	139.7
- Реални стапки ⁴⁾	12.7	-19.3	5.8	13.0	3.2	27.3	-20.4	-19.3	1.5
4.1 Наплатени буџетски приходи ⁵⁾									
- Износи во мил. денари	1,697.0	1,370.0	1,672.0	2,438.0	3,130.0	4,454.0	4,467.0	5,293.0	11,096.0
- Номинални индекси (претходен месец=100,0)	137.1	80.7	122.0	145.8	128.4	142.3	100.3	118.5	209.6
- Реални стапки ⁴⁾	30.6	-25.8	6.4	25.5	6.2	22.7	-20.5	-20.5	52.3
4.2 Наплатени приходи од социјалните фондови									
- Износи во мил. денари	1,018.0	1,014.0	1,222.0	1,361.0	1,612.0	2,549.0	2,565.0	3,162.0	713.0
- Номинални индекси (претходен месец=100,0)	96.1	99.6	120.5	111.4	118.4	158.2	100.6	123.3	22.5
- Реални стапки ⁴⁾	-8.4	-8.4	5.0	-4.1	-2.1	36.3	-20.3	-17.3	-83.7

⁴⁾ Реалните стапки се изведени врз движењата на цените на мало.

⁵⁾ Ги содржи покрај приходите за буџетско финансирање и надоместоците од цената на нафтените деривати и приходите издвоени на посебна сметка по основ на царини, лежарини и други увозни давачки.

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

ANTIINFLATION PROGRAMME

Skopje, April, 1992

The Antiinflation Programme was adopted by the Parliament of the Republic of Macedonia on April 26, 1992, simultaneously with the introduction of the new currency denar.

The Programme was prepared by : Mihail Petkovski, PhD., Faculty of Economics, Skopje, Goce Petreski PhD., Minister of Development in the Government of Macedonia and Trajko Slaveski, M.A., Faculty of Economics, Skopje. The documentation and the statistical background has been prepared by the Ministry of Development of the Republic of Macedonia.

ANTIINFLATION PROGRAMME OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

It is a fact that the most urgent task of the Macedonian macroeconomic policy is to administer the increasing hiperinflation which according to all criteria has started in February this year (monthly inflation rate of approximately 50%). The harmful consequences of the inflation are well known and they resulted in ceasing of any kind of rational production on one hand, and in extremely socially unfavourable distribution effects on the other hand. Due to these reasons, the endeavour against the inflation has no other alternative.

There are many factors or shocks which have been identified as major generators of the hyperinflation. In our case a combination of several such factors is present:

- a) Financing of the enormous Federal budget deficit by monetary emission,
- b) Disintegration of the Yugoslav economic area, with all the costs arising from it,
- c) Rapid fall of the national product,
- d) Economic blockades to which the Republic of Macedonia is exposed regarding the previous factors,
- e) Strengthening of the inflatory expectations which are transformed into self-generating stimulator of the hyperinflation.

I. Basic Dilemmas in Defining the Programme

While designing the antiinflation programmes three basic dilemmas were raised:

- a) Whether to select a strategy of gradual decreasing of the inflation or to introduce rapid elimination which means the so called "shock" treatment. Due to the level of the inflation, there is a consensus among the economists that the hyperinflation could be terminated only by way of "shock" therapy.
- b) The second dilemma is whether the antiinflation programme will have a heterodox or orthodox profile. The heterodox programmes, besides the measures characteristic for orthodox programmes (monetary and fiscal restrictions), include the so called income policy

(control and freezing of all or some prices, as well as control or freezing of wages for all or some groups of employees). Since some types of markets in Macedonia are underdeveloped and of poor quality, we consider that the heterodox approach would be more adequate. Because the hyperinflation component is strong and irrational, the heterodox programme would overturn the hyperinflation with less costs regarding the output and employment decrease.

- c) The third dilemma is about the choice of the so called nominal anchors on which the Programme is to rely upon. There are some programmes¹⁾ which rely upon one nominal anchor, where the main candidate for this role is the fixed foreign exchange rate. Since in this Programme the rate is only of secondary importance, due to the reasons which we explained below, and since there are great limitations with which the realization of this stabilization package is faced with (see item II.3), the Programme envisages use of a number of nominal anchors. The use of several nominal anchors (monetary policy, fiscal policy and income policy) reflect the determination and decisiveness of the economic policy to oppose inflation in several fronts. The weak side of this approach is the need of immediate coordination and harmonization of the numerous elements of the Programme.

II. Instruments of the Antiinflation Programme

Each stabilization programme has on its disposal standard instruments of the macroeconomic policy: the monetary policy, the fiscal policy, the foreign exchange rate policy and the income policy.

1. Monetary Policy

The change of monetary unit, (introduction of an individual currency) i.e. the initial volume of monetary mass which is to be established by the change represents a risk for the monetary policy and its restrictive determination.

The monetary policy, by the nature of things, should be restrictively oriented. Usually under conditions of deflation, the foreign exchange rate represents the main nominal target for the monetary policy which, in our case, is not possible. Due to these reasons, the restrictive character of the monetary policy refers to the key monetary aggregates M1 and the net domestic assets in the banks. They should grow below the level of the price increase. Since the money demand under conditions of hyperinflation is extremely unstable and hardly predictable, most probably some problems would occur when defining and controlling the above mentioned monetary aggregates. Due to these reasons, the growth of credits could be very important nominal indicator, both for the credits of the business banks and for the credits of the National Bank of Macedonia. The growth of the business banks credits should follow this dynamics. In

1) For example the Programme of the Yugoslav Federal Government adopted in December 1989

order to create confidence in the new currency and in order to reduce the outflow of local into foreign money, it is necessary to introduce real positive interest rates which would be from 5% for three months deposits to 12% for time deposits for three or several years.

The restrictive approach of the monetary policy should also provide for accumulation of foreign exchange reserves because there would no longer be big surpluses of local currency which are to be converted into foreign exchange currency.

2. Fiscal Policy

When determining the level of the budget consumption, the basic assumption is that it should not include the obligations for financing public debt (the foreign exchange saving deposits, banks sanation and foreign debt).

Although it seems that the Republic budget is mainly balanced, there are some indications that de facto there is a deficit due to the time discrepancy between the revenue inflow and expenditures. Among other things, this is due to the known effect of the real value erosion of fiscal revenue under conditions of hyperinflation, the so called Tanzi effect. Also, in several fields, deficits have been registered such as: health, pension fund etc. The new expenditures which need to be financed by the budget (eg. Defence) should be incorporated within the budget consumption foreseen by the Programme. Due to all stated, and also due to the manifested decisiveness in the struggle against inflation, we consider that the share of the public consumption should be reduced at a level of 35% of the national product which means real decrease of public consumption for 23%, and of the budget revenues of approximately 27%. The termination overthrowing of hyperinflation will create adverse positive effect over the real value of fiscal revenues, the so called Tanzi effect. The reduction of public consumption could be done mainly through certain limitation of the extensive share of subsidies in the Republic budget, which at present covers one third of the budget.

Unless adequate fiscal adjustment is made within the entire antiinflation Programme, the monetary policy should be too restrictive, and couldn't stand the burden of stabilization by itself, simultaneously creating intolerably high contraction of production and employment.

In order to increase the foreign exchange reserves and reduce the outflow of foreign exchange, an exit tax (paid in foreign currency) of DEM 30 should be introduced for each travel abroad (except within the former Yugoslav Republics). There are several countries practicing this measure. This measure is of temporary character.

3. Exchange Rate

In almost all hyperinflations during the past, including the latest efforts to stabilize high inflation, the key element for fast stabilization is to fix the foreign exchange rate. In our case the foreign exchange rate cannot play a role of a central nominal anchor because of the current foreign exchange crisis and the enormous difference between the official and illegal black market rate (which is used for most of transactions in the economy). Also, because of the insufficient level of foreign exchange reserves, the bank cannot protect and maintain the anticipated exchange rate level. Under such circumstances, the only solution is to establish a free market of foreign exchange where the transactions would be freely performed according to the demand and supply. This solution could be modified by a dual exchange rate where the fixed exchange rate would be for foreign debt repayment and essential imports (e.g. in our case oil and medicine), while all the remaining, i.e. majority of transactions would be at a free floating rate.

Since it is not possible to organize operation of foreign exchange market within rather short period, and since the situation of foreign exchange inflow is rather unfavourable, we consider that the existing official rate should be brought closer to the market one and be established at a level of 360 units for one DEM. Such rate level is also defined because it could be expected, at the very beginning of the Programme, initiation, that the general price level would significantly increase, among other things, because of the price parity corrections in this stabilization package. If the rate is not changed these price changes would demand quick rate adjustment, which soon might discredit the Antiinflation Programme. Thus, the stated increases are anticipated by the change of the exchange rate from 200 to 360 monetary units.

The exchange rate credibility determined in this manner cannot be either permanent or significant, because the central bank is not in a position to sell foreign exchange according to that rate. In this respect it is necessary to provide foreign financial support of at least 200 million dollars in order to generate adequate foreign exchange reserves. The Programme should be given a financial support by all means, not only because of the exchange rate credibility but also because of rehabilitation of the balance of payment and import of some food products in short supply, which during the initial sensitive stage of the Programme implementation would be necessary for its coordination with the income policy and wide political support by the public for the realization of the Programme.

4. Income Policy

The income policy is necessary, among other things, because of the price rigidity, the inert component of the inflation trend and the interruption of the inflatory expectations. Also, the income policy should provide for minimizing the deflation costs, i.e. to moderate the decrease in production and employment. The income policy incorporates two components: price control and wage control, and is applied on a temporary basis.

employment. The income policy incorporates two components: price control and wage control, and is applied on a temporary basis.

4.1. Price Policy

The price parities of controlled prices have been evened. In these sectors the prices are determined at a level which provides increased supply of local production and import. After the corrections these prices are frozen for a period of six months. They refer to the essential food products and products and services in the public sector. The prices of all other products and services are established on free basis. Total price freezing will not be introduced because the economy is in a transition stage towards market economy and because such a practice will lead towards drastic fall of production which otherwise shows declining tendency during the last ten years. If the monopolistic enterprises take advantage of their position on the market, special price control, for their products or services should be introduced²⁾.

4.2. Wage Control

All the wages have been frozen at the payment level of March 31, 1992. The level of paid individual wages in the economy may be increased for 30%, except in agriculture and civil engineering which can be increased for 35%, while the nominal wages will be established at a level given in the social compact³⁾. The wages the increase of which was limited according to the existing legislation on wages, except for the power generation industry, are frozen at a level of paid wages for March increased for 25%

It is forbidden retroactive payment, i.e. correction for those months for which wages were paid. The payments of retroactive corrections in cases where wages for March have been paid, will not be included in the base pay for the following month.

All nonmonetary personal income is suspended

It is necessary that measures are undertaken to reduce travels abroad for employees in the public sector.

It is envisaged that these measures will be applied for a period of at least six months. Because the transition from frozen prices towards free prices is rather sensitive, a second stage is anticipated regarding the wage policy. During this stage a partial indexation of wages would be allowed which would be established depending on the percentage of the monthly inflation, determined by the Government for each month. Wage increase beyond that percentage would not be forbidden but would be subject to progressive taxations.

²⁾ The prices are given in the Appendix.

³⁾ Signed by the Government, the Republican chamber of Commerce, and Macedonian Labor Unions..

The category "other personal income" would be limited to the level of permitted percentage of the average wages in the economy for February-April, as established by Law.

III. Basic limitations and some possible weaknesses in Programme implementation

The proposed Programme would be applied under very strict limitations which objectively might complicate and endanger its implementation. As main limitations are considered the following:

a) negative balance of payment position

The experience of almost all programmes towards the strive against hyperinflation has shown that in order to provide credibility of the Programme there should be a reliable balance of payment position. The aggravation of the balance of payment requires frequent and extensive devaluations of the national currency which have inflatory impact and discredit the efforts for reducing the inflation. It is not by pure chance that in all successful antiinflation attempts (in Austria in 1923, Israel in 1985 and Poland in 1990) the stabilization package was accompanied by external financial support.

The balance of payment position of Macedonia is negative, and the situation in the foreign exchange balance of payment, which indicates that the effective foreign exchange inflow is only from 15% to 20% out of the total exports, is rather critical. We cannot hope for, at least at the beginning of the programme a financial support and what is left is to see whether the local measures for balance of payment adjustment (monetary and fiscal restrictions, as well as devaluation) would be sufficient to curb the balance of payment problem.

b) extremely low level of foreign exchange reserves

The foreign exchange reserves of Macedonia are insignificant so that they couldn't be a factor for temporary remission of the balance of payment difficulties. They could neither help nor reduce the limitations under c), i.e. insufficient supply on the local market.

c) insufficient supply and a weak competition on the local market

The insufficient supply on the Macedonian market, which has proinflationary effects, results from the significant fall of national product and rapid disintegration in the Yugoslav market. In order to provide favourable climate for implementing the Programme, it is essential that at the very beginning, through stocks and through intervention import, a satisfactory supply is provided for vital food products, the prices of which would be frozen after the corrections made. The accumulated stocks could be a latent factor regarding the supply which the enterprises, when faced with the barrier of reduced demand and increased insolvency, will be forced to put on the market, and

d) lack of fund for mitigating the social consequences arising from the implementation of the Programme.

Due to the rather tense public consumption it is not realistic to expect engagement of significant funds for moderating the unfavourable social consequences from the inevitably restrictive character of the deflation. Due to these reasons, efforts have been made in the Programme to minimize, primarily through the income policy, the costs of stopping hyperinflation as much as possible.

If the initial stage of the stabilization is successful some complications might also occur in the realization of the package, i.e. if the inflation falls rapidly. Regarding the monetary policy it might result in increase of demand for money. The increased demand for money allows for more relaxed course of the monetary policy which, if fine tuned, might help the economy without compromising the initial successes in the struggle against the inflation.

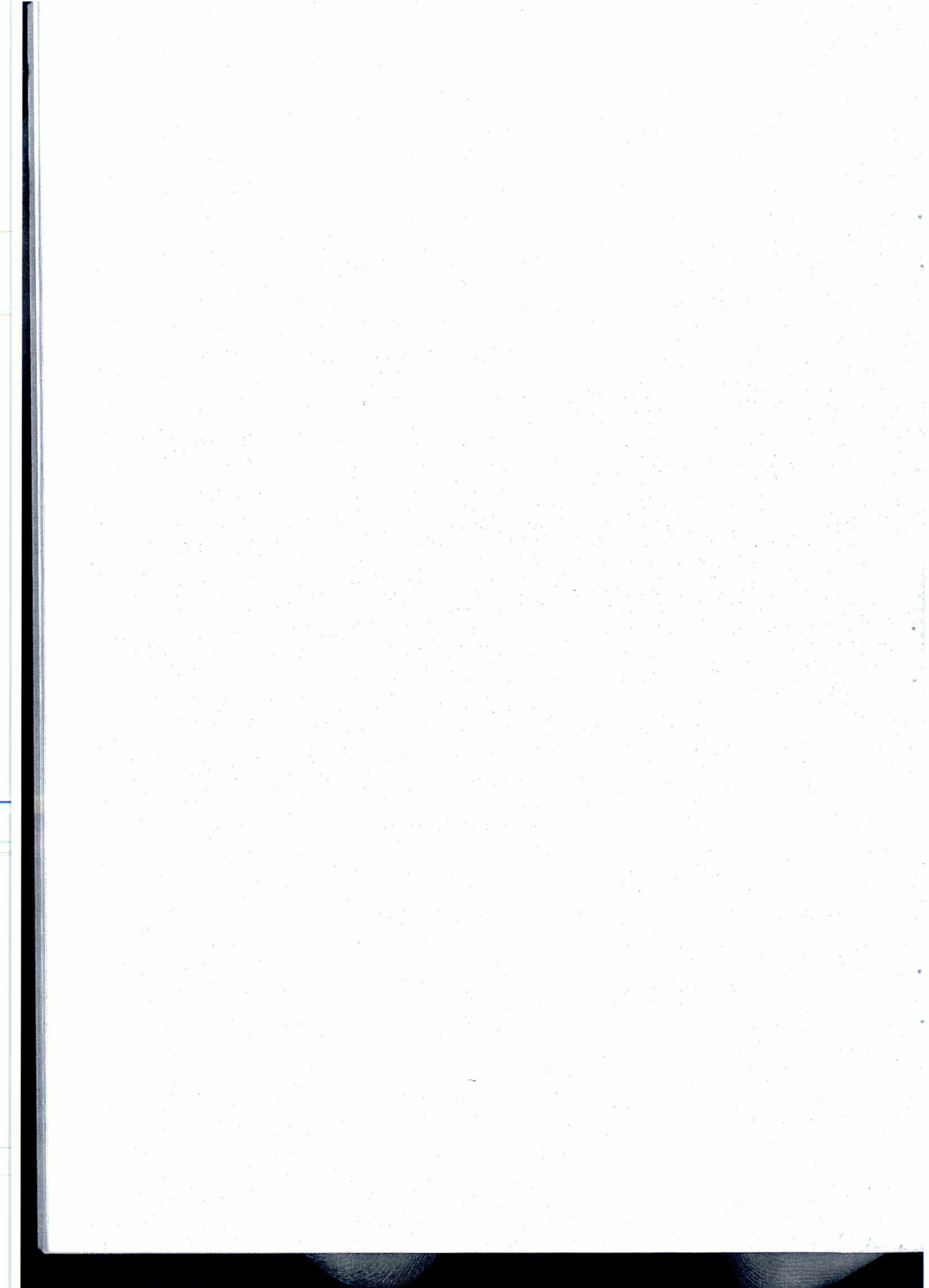
Regarding the fiscal policy, the fall of the inflation will result in increase of the relative share of public consumption in the national product, i.e. surplus of incomes over expenditures. Thus, the expenditures should not be promptly increased following the incomes automatically, but the income surpluses should be timely dimensioned in an optimal manner.

Due to its flexibility, the monetary policy is the most convenient instrument for fast reaction in case of unpredictable events. At least during the initial stage of the Programme (3 to 6 months) the rate shouldn't be changed, and the fiscal policy cannot change its course quickly and often.

IV. Programme Monitoring

The Programme and its success shall be permanently monitored, but several stages will be crucial. The first stage is with in the first month from the initiation of the Programme when the highest monthly increase of prices is anticipated. During the second stage (3 months after the initiation), especially in the third month, the prices should be significantly stabilized, which will be consistent to the income policy, i.e. to the frozen prices and wages. During the third stage (six months after its initiation), the prices should stabilize at a monthly level of the most 4% to 5%. If the inflation remains under control in the fourth stage (one year after its initiation), it could be said that the stabilization effort has good prospects to be successfully accomplished.

But, two aspects should be considered. First, during controlling the success of the Programme one shouldn't follow only the statistic price increase, but also to see whether there is some lack of certain vital products and their intensive circulation on the black markets, which is a sign of suppressed (hidden inflation), and second, the need to suppress the balance between the internal and external equilibrium, since it is evident that the level of inflation achieved under conditions of aggravated balance of payment is not sustainable.

APPENDIX

- Excerpt from the Documentation -

Table 1

BASIC MACROECONOMIC INDICATORS

(in mill. denars, by current prices) ¹⁾

			Changes in %	
			Nominal	Real
	1991	1992		
1. GNP	95,600.0	788,300.0	724.6	-14.0
2. National Income	85,100.0	701,700.0	724.6	-14.0
3. Personal consumption funds	51,620.0	396,000.0	667.1	-20.0
Paid personal income (total)	30,550.0	234,330.0	667.0	-20.0
4. Capital Investments	16,500.0	134,800.0	717.0	-14.8
5. Public consumption	37,469.0	275,900.0	636.3	-23.2
-Budget ²⁾	23,407.0	164,060.0	600.9	-26.9
-Social funds	14,062.0	111,840.0	695.3	-17.1
6. Foreign Trade Exchange ³⁾				
(in mill. dollars)				
Merchandise export and services	1,240.0	1,637.0		
-Merchandise export	1,150.0	1,564.0		
Merchandise Import and Services	1,405.0	1,687.0		
-Merchandise Import	1,375.0	1,626.0		
7. Deflator (in %)	101.5	858.8		

1) Denar is a currency unit in Republic of Macedonia introduced on April 26, 1992. (US\$ = 580 denars)

2) Included incomes from Self-management communities of interest (Parafiskal bodies, now abolished) during the period of I - VI, 1991 and total income achieved through the non budget accounts.

3) Data are based on assessments, and cannot be compared by years and due to this it is not possible to have rates and changes. Data on exchange in 1991 issued by SMC are increased for imports and exports of products made through the customs offices in the Republic of Slovenia and the Republic of Croatia after 17.10 the same year. Data for 1992, besides those on exchange with Croatia and Slovenia included for the whole year, for the period May-December include the exchange which is to be achieved with the other republics-states of former Yugoslavia.

Table 2

GNP BY ECONOMIC ACTIVITIES

(at 1991 prices)

	Rates of Changes			Structure in%		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992
<u>Total Economy</u>	<u>-10.0</u>	<u>-13.4</u>	<u>-14.0</u>	<u>100.0</u>	<u>100.0</u>	<u>100.0</u>
Industry	-8.0	-20.0	-15.0	42.7	39.4	39.0
Agriculture	-10.2	18.6	1.0	11.5	15.7	18.5
Forestry	-9.4	1.5	2.0	0.7	0.8	1.0
Watereconomy	-3.7	8.1	1.0	0.5	0.7	0.8
Civil engineering	-8.1	-23.5	-20.0	8.6	7.6	7.0
Traffic	-15.1	-20.0	-12.0	5.5	5.1	5.2
Trade	-13.1	-16.0	-25.0	21.3	20.7	18.0
Catering & Tourism	-1.8	-15.0	-20.0	2.6	2.5	2.4
Crafts	-2.3	3.0	-2.0	2.3	2.8	3.1
Municipal services	-17.1	1.0	1.0	1.4	1.7	2.0
Other Production Activities	-12.1	-7.0	-14.0	2.9	3.0	3.0

Table 3.

INTENDED USE OF SOCIAL PRODUCT

(in mill. denars, by current prices)

	<u>Evaluation</u>			<u>Structure in %</u>		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992
GNP ,Out of which:	55,071.0	95,600.0	788,300.0	100.0	100.0	100.0
Personal consumption	28,540.0	51,620.0	396,000.0	51.8	54.0	50.2
Capital Investments	8,885.0	16,500.0 ¹⁾	134,800.0	16.1	17.2	17.2
Material expenditures in public and other consumption	2,514.0	5,162.0	36,170.0	4.6	5.4	4.6
- Social activities & social funds ²⁾	1,371.0	2,740.0	19,200.0	2.5	2.9	2.4
- State administration	358.0	752.0	5,270.0	0.7	0.8	0.7
- Other consumption ³⁾	785.0	1,670.0	11,700.0	1.4	1.7	1.5
Investment in turnover of assets (increase of stocks) ⁴⁾	16,597.0	29,594.0	244,400.0	30.1	31.0	31.0
Others (Balance from balance of payment, statistic mistakes, dubious claims, price difference and others)	-1,465.0	-7,276.0	-23,070.0	-2.6	-7.6	-2.9

1) Estimates

2) This includes the material expenditures in the social activities and social funds, as well as sports organizations and SMCI of social activity.

3) Covers the service sector of the economy (banking, insurance, chambers, OPO, public organizations, SMCI of material production, SMCI of housing - communal activity, local communities and others).

4) Made according to the methodology of the Ministry of Development - Division on Balances.

Table 4.

GLOBAL DISTRIBUTION OF PUBLIC CONSUMPTION

(by beneficiaries, in mill. denars, by current prices)

	1991	1992	Changes in %	
			Nominal	Real
Public consumption of which:	37,469.0	275,900.0	636.3	-23.2
1. Budgets ¹⁾	23,407.0	164,060.0	600.9	-26.9
- Republic Budget ¹⁾	23,104.0	161,940.0	600.9	-26.9
- Municipal Budgets	303.0	2,120.0	600.9	-26.9
2. Funds	14,062.0	111,840.0	695.3	-17.1
- Pension - Disability insurance	8,850.0	75,310.0	751.0	-11.3
- Health Insurance	4,834.0	33,880.0	600.9	-26.9
- Employment	378.0	2,650.0	600.9	-26.9
3. Participation of Public Consumption in the GNP	39.2	35.0		4.2 points
- Budgets	24.5	20.8		3.7 points
- Social Funds	14.7	14.2		0.5 points

1). Including the revenues from the Self - management community of interest (Parafiscal bodies, now abolished) for the period I - VI, 1991 and the total assets realized by the budget accounts and by price compensations of different products, by the basic tax on turnover and by the customs and other import taxes.

RETAIL PRICES

Table 5

(indexes, based on previous year = 100)

	1991		1992	
	Monthly increase	New accum. increase	Monthly increase	New accum. increase
January	105.7	105.7	126.2	126.2
February	109.7	115.9	149.1	188.2
March	101.6	117.8	137.6	258.9
April	103.5	121.9	150.0	388.4
May	111.8	136.3	145.0	563.1
June	113.3	154.5	108.0	608.1
July	104.9	162.0	103.0	626.4
August	108.8	176.2	100.0	626.4
September	114.7	202.2	104.5	654.6
October	116.2	235.0	104.5	684.0
November	120.9	284.1	104.5	714.8
December	116.0	329.7	104.5	747.0
Average annual increase(I - XII / I - XII)		858.8%		
New increase(XII / XII)		647.0%	18.3%	
New increase, January - March		158.9%	37.3%	
New increase, January - April		288.4%	40.4%	
New increase, May - July		61.3%	17.3%	
New increase, May - December		92.3%	8.5%	

Table 6

BALANCE OF PAYMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA ¹⁾
(in mill. dollars)

	1992		
	I - IV	V - XII	I - XII
TOTAL FOREIGN EXCHANGE INCOME	370.0	1194.0	1,564.0
Exports of goods	330.0	1,070.0	1,400.0
Incomes and services ²⁾	15.0	58.0	73.0
Remittances	25.0	66.0	91.0
Paid interests	0.0	0.0	0.0
TOTAL FOREIGN EXCHANGE EXPENDITURE	400.0	1,226.0	1,626.0
Imports of goods	368.0	1,079.0	1,447.0
Production	268.0	889.0	1,157.0
- Energy raw materials	50.0	107.0	157.0
- other raw materials and semi-fished products	218.0	782.0	1,000.0
Equipment	20.0	30.0	50.0
Consumers goods	80.0	160.0	240.0
Expenditures for services ²⁾	10.0	51.0	61.0
Withdrawn cash	20.0	51.0	71.0
Paid interests ³⁾	2.0	45.0	47.0
CURRENT ACCOUNT	-30.0	-32.0	-62.0
Used foreign credits	0.0	42.0	42.0
- Financial credits	0.0	27.0	27.0
- Credits for equipment	0.0	10.0	10.0
- Credits for production	0.0	5.0	5.0
- Other credits	0.0	0.0	0.0
Repayment of debt principal ³⁾	3.0	72.0	75.0
Short - term credits (net.)	0.0	0.0	0.0
Credits given abroad	0.0	0.0	0.0
Payment of credits	0.0	0.0	0.0
FINANCIAL FOREIGN TRANSACTION	-3.0	-30.0	-33.0
BALANCE OF TOTAL FOREIGN TRANSACTION	-33.0	-62.0	-95.0

1) Supplies and deliveries included with the former Yugoslav Republics, but the first four months only with the Republics of Slovenia and the Republics of Croatia, and for May - December with all the Republics.

2) Without inflow and outflow for improvement of goods.

3) Unless the obligation from the Federation regarding the undertaken obligations for certain foreign credits and regarding the foreign debt of NBY on account of the Federation for 1990 is not introduced ("Official Gazette of SFRY" No.83/89), the rate of interest will be increased for 11.9 mill. US\$, and the repayment of principal for 9.9 mill.US\$, and if the obligations remain at a state of rate according to the Paris Charter, the debt principal shall be reduced for 14 mill. US\$.

Table 7

DEFICITS IN THE ECONOMY AND OTHER LEGAL ENTITIES IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

(in mill. denars, by current prices)

	1991	% of Participation of Social Product
I. Deficits from operation of Legal Entities in the Republic	18,545.0	19.4
1. Deficits of the Economy	7,553.0	7.9
- Losses from current operations	4,824.0	5.0
- Non - paid losses from previous years	2,729.0	2.9
2. Deficits in Public Services	363.0	0.4
- Losses from current operations	251.0	0.3
- Non - paid losses from previous years	112.0	0.1
3. Deficits in Social Funds	2,877.0	3.0
- Retirement - disability Insurance	1,085.0	1.1
- Health Insurance	1,735 ¹⁾ .0	1.8
- Employment	57.0	0.1
4. Deficits in the Budgets	3,506.0	3.7
- Republic Budget	3,456.0	3.6
- General Budgets (loans and etc.)	50.0	0.1
5. Deficits and dubious claims in the Banks	4,246.0	4.4
- non - paid claims	4,246.0	4.4
II. Financial Claims Resulting from Foreign Exchange Rate Change in Domestic Currency (Public Debt)	43,512.0 ²⁾	45.5
III. Deficit from Total Transactions with abroad (estimates)	13,590.0 ³⁾	14.2
IV. Claims Resulting from Surplus of Current Account with other Yugoslav Republics (short - term) ¹⁾	10,272.0	10.7

1) Reduced for losses presented of health organizations.

2) Evaluation made with assessed average foreign exchange rate during 1991 US\$ 1 = 45 dinars. If the evaluations are made according to the official foreign exchange rate of the NBM from April 14, 1992, when US\$ 1 = 328.49, the public debt would be 317.7 billion dinars, while evaluated by the "black" foreign exchange rate of April 14, 1992, US\$ 1 = 745.00 dinars, the public debt would amount even to 720.4 billion dinars.

3) Evaluated by average exchange rate during 1991 US\$ 1 = 45 dinars.

Table 8 / 1

PERSONAL INCOMES, SOCIAL ALLOWANCES AND PUBLIC CONSUMPTION

	1991 - per month						1992 - per month		
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
1. Paid personal incomes of legal entities									
- In million denars	2,421.0	2,450.0	2,707.0	2,759.0	3,528.0	5,318.0	5,084.0	5,389.0	8,660.0
- Nominal indexes (previous month=100,0)	108.4	101.2	110.5	101.9	127.9	150.7	95.6	106.0	160.7
- Real rates ¹⁾	5.8	-5.2	-3.3	-12.2	7.3	28.5	-24.8	-29.4	11.5
2. Paid other personal allowances of employees ²⁾									
- In million denars	591.0	449.0	598.0	861.0	634.0	1,208.0	1,046.0	1,200.0	2,355.0
- Nominal indexes (previous month=100,0)		76.0	133.2	144.0	73.6	190.5	86.6	114.7	196.3
- Real rates ¹⁾		-29.8	16.5	24.0	-38.2	62.4	-32.0	-23.6	36.2
3. Paid social allowances of population ³⁾									
- In million denars	1,283.0	919.0	941.0	1,087.0	877.0	2,610.0	1,363.0	1,280.0	3,496.0
- Nominal indexes (previous month=100,0)		71.6	102.3	115.5	80.7	297.7	52.2	93.9	273.1
- Real rates ¹⁾		-33.0	-10.5	-0.5	-32.2	153.8	-59.0	-37.5	89.5

-- continue --

1) The real rates are drawn from the movements of living expenses.

2) Includes paid compensations for work according to special agreements, other compensations for work (per diem payments and travel expenses for business trips in the country, per diem allowances, compensation for transport of workers etc.), other allowances on the basis of the employment rights (food for workers - the part in money, annual vacation allowance etc.), payments to the population on the basis of insurance, prizes from lottery and compensations on the basis of nationalized property, rent, sold goods in commission stores, shops etc.

3) Includes payments of pensions, compensations for physical damages, children's allowances, allowances of unemployed persons, public welfare, compensations for accomodation of children in family etc.

--continued from previous page--

Table 8 / 2

	1991 - per month						1992 - per month		
	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
4. Paid revenues for public consumption									
- In million denars	2,715.0	2,384.0	2,894.0	3,799.0	4,742.0	7,003.0	7,032.0	8,455.0	11,809.0
- Nominal indexes (previous month=100,0)	118.2	87.8	121.4	131.3	124.8	147.7	100.4	120.2	139.7
- Real rates ⁴⁾	12.7	-19.3	5.8	13.0	3.2	27.3	-20.4	-19.3	1.5
4.1 Paid budget incomes ⁵⁾									
- In million denars	1,697.0	1,370.0	1,672.0	2,438.0	3,130.0	4,454.0	4,467.0	5,293.0	11,096.0
- Nominal indexes (previous month=100,0)	137.1	80.7	122.0	145.8	128.4	142.3	100.3	118.5	209.6
- Real rates ⁴⁾	30.6	-25.8	6.4	25.5	6.2	22.7	-20.5	-20.5	52.3
4.2 Paid social funds revenues									
- In million denars	1,018.0	1,014.0	1,222.0	1,361.0	1,612.0	2,549.0	2,565.0	3,162.0	713.0
- Nominal indexes (previous month=100,0)	96.1	99.6	120.5	111.4	118.4	158.2	100.6	123.3	22.5
- Real rates ⁴⁾	-8.4	-8.4	5.0	-4.1	-2.1	36.3	-20.3	-17.3	-83.7

4) The real rates are drawn in accordance with the movements of the retail prices.

5) Besides the budget financing revenues and compensations from the oil derivatives prices it includes the revenues drawn from a special account on the basis of customs, storage taxes and other import taxes.

